

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Septuagesimum Quintum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

Septuagesimum Quintum Priuilegium.

- 1 **E**CCLESIA gaudet priuilegio, † quòd clericus non debeat retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, siue mater, siue ab a consanguinea sit. Nam olim indifferenter clerici retinebant mulieres in domo etiã suspectas. Vnde per Cõcilium Maguntinum statutum fuit, vt clerici non retineant secum
- 2 feminas de quibus suspitio oriri possit, etiam illas quas canones permittunt, scilicet matrem, amitam, sororem ne Diabolo instigante in illis scelus quandoque perpetretur, uel cum illis,
- 3 qui cum eis morantur. † Sed si de illis necessitatem habent, eis longe ab Ecclesia necessaria ministrent. † Et femine prohibentur accedere ad altare, & præsbytero ministrare, & infra cancellos sedere, vel stare, ca. 1. de cohab. cler. & mul. Ratio autem decisionis potuit esse. † Quia instigante Diabolo, scelus perpetratum reperitur. Ideo fuit decretatum, quòd quatenus de illis habeant necessitatem, quòd in distanti domo à sua retineant, ut & ipsi habeant obsequia honesta, & necessaria. Quare autem mulieres prohibentur ministrare? Vt supra diximus, & ut habetur in cap. sacras 23. & in cap. in sancta Cap. uellimenta cap. ad nuptiarum de consecrat. distinctio. 1. † Nam sacras etiam res tangere non possunt, vt ibi latius in dictis decretis. Ratio est, quia mulier est mutabilis. Et cum uariatio sit mulieris proprium, vt uarium, & mutabile genus. Ideo officio sacro fungi prohibetur. Nam uarietas reprobatur, Specul. de arbi. s. sequitur uers. quid si compromissum Clem. 1. & ibi Cardi. de renunt. Et quòd mulier sit talis qualis supra idem Card. in capit. 6 forus de uerb. signific. † Hinc infertur, quòd ab officiis ciuilibus mulieres remouentur. Specul. in tit. de synd. uers. quid de mulieribus, & de cur. s. 5. uers. Sed nunquid quia mulierum sexus est fragilior, quam uirorum? Idem Specul. in tit. de actio. 7 uersic. item opponitur. † Ideo mulier inuatur per Senatus consultum Velleianum, ibi in toto ti. ff. ad Senatusconsultum Velleia. Hinc est, † quòd non potest esse iudex, Specul. de execut. s. 2. uers. Sed quæro tex. & glo. not. 12. q. 2. cap. cum de uot. s. mam. rallit in Clarissimis mulieribus, prout dicit, Paris. de Pateo

teo in tracta. de synd. in cap. 1. de offic. synd. in §. Dicitur autem
 syndicus ubi ad hoc nō nulla dicit. Allegat gl. nemini notam
 secundū eū in Auth. de Iudiciis. §. sedebāt. Mulier prohibita est
 9 pro alijs aduocare, l. 1. §. sexum. ff. de postula. † Non potest
 legitimare filios, Bald. in l. mulierem in fin. C. de adop. Nec ado-
 10 ptare, l. si suscepta. §. fi. & ibi, Bart. ff. de inoffic. testam. † Fœmi-
 na non potest esse testis in testamento de iure civili, & canoni-
 co, cap. forus de uerbor. signif. & ibi glo. & Doct. contra Abb. in
 cap. cum esses de testam. & per Alex. in 2. par. in conf. 176. & in
 conf. 86. in 4. part. l. qui testamento §. mulier, & ibi Doct. ff. de
 testam. Sed in Codicillis sic, secundum gl. Bar. & Bald. in l. fi. C.
 de codicill. & glof. & Bart. in d. §. mulier & Abb. in cap. foras de
 verb. signific. Sed Bar. contra in l. in multis. ff. de stat. homin. Itē
 in testamento inter liberos, gl. in Auth. quōd sine, & ibi Doct. C.
 de testam. Bart. in l. ex imperfecto, & in l. hac consultissima. C.
 eod. tit. Barthol. Cepol. in capit. 1. de cognit. feud. Lanfranch. in
 cap. quoniam contra de probat. Bal. in d. §. mulier. Item quod
 dixi de codicillis, intellige si sit literata, ut se subscribat in eis,
 d. l. fi. & ibi Bald. Item nisi in testi. ad piam causam, Bald. in l. 1.
 in fin. 20. col. C. de sacrosanct. Eccl. & Alex. in d. conf. 86. Vxor
 tamen non potest esse testis, in testamento uiri, ratione dome-
 11 sticatis, Glof. in §. in testibus inst. de test. † Nec potest esse te-
 stis de iure civili in causa criminali, l. ex eo. ff. de test. l. qui testa-
 mento. §. mulier de testa. Sed de iure canonico potest si agatur
 civiliter. Nō si criminaliter per uiam accusationis. Secus si per
 uiam inquisitionis, uel denuntiationis, secundum Innoc. in c.
 quoniam de test. Lanfranc. in cap. quoniam contra de probat.
 & Alex. conf. 176. in 2. part. Casus est in cap. forus de uerbor. signi-
 fic. quōd non in criminalibus, sed intellige, ut supra Specul. de
 12 test. §. 1. vers. Item quod est mulier Cald. † De uisu consuluis-
 se feminam non facere indicium ad torturam, quando est ha-
 bilitata per statutum. Quia dicitur in subsidium. Ergo non est
 omni exceptione maior, secundum Bal. in l. 1. C. qui & aduers.
 quos Paul. de Cast. dicit in conf. 295. & 118. ex dicto forminā,
 & socij criminis, & ex coniecturis posse torquent. Alexander
 in conf. 11. in 1. part. ibi etiam quid in crimine læsæ maiestatis
 conf. 19. in 1. par. quōd nō potest de iure canonico. Et per eum
 in conf. 99. in prima par. Marian. Soc. in l. 1. C. de sum. Trinit.
 13 & fid. cathol. in fi. † Et in casu quo femina est assumpta, in teste
 in casibus permisis, non æquualet testimonio masculi Abb.

- 14 in d. cap. forus de uerb. signific. † Nec potest esse testis in scriptura priuata, l. scripturas in fi. & ibi Doct. & bal. C. qui pot. in pign. hab. Nec in causa feudali, cap. 1. qui test. sunt nec ad pro-
- 15 bandum nou. inuest. & ibi bal. † Nec gaudent immunitatibus concessis mihi, & posteris meis. bartol. in l. 1. ff. de iur. immun. & in capit. ubicunque de penul. Adeo quod mulieres in his, quæ dicta sunt censentur esse deterioris conditionis. Et ex hac causa non debent subministrare sacra præbyteris. Ista igitur prohibitione, quod clerici in domo non retineant mulieres videntur argui de incontinentia, & positi in infamia. Cum ponatur etiam in dubio mater, & amita, soror, & consanguinea, nõne magis hoc considerandum esset in laicis? Et si uterque laborat pruritu carnis, tamen magis timendum est de clericis ob
- 16 sacramenta. † Cum in eis castitas florere deberet maior quàm in cæteris, & debent esse clerici remoti nedum à mala fama, uerum etiam a suspitione malefame. Sed uideamus an hoc proce-
- 17 dat † etiam in Episcopo habente matrem secum, uel aliam non suspectam? Ant. dicit quod non per gl. in cap. legitur disti. 81. Sed illa glo. mouetur per text. iuris ciuilis in Authen. nullam C. de episc. & cler. Oppositum sentit Abb. per text. expressum in cap. interdixit 32. distin. Nec de iuri canonico nullibi contra-
- 18 rium reperitur. † Vnde non est standum iuri ciuili, quando canon oppositum sentit, & tenet. Veram calus hic de iure ciuili maiorem honestatem continet, propter alios clericos cum Episcopo morantes. Verum, gl. in cap. cum omnibus 81. distin.
- 19 tenet, † quod intra quartum gradum inter ascendentes, & descendentes secundum conditionem nostri temporis non potest esse incontinentiæ suspitio. Quia ascendens esset decrepitus. Hinc infertur, quod quando Ecclesia est dotata magni census, libenter ut fertur umbra campanilis adherent consanguinei, siue masculi siue feminae. Et dicunt laudamus Dominum, qui pro nobis est etiã crucifixus. Vnde sapius ob beneficiatorum auaritiam obscuro oculo mirantur ab ipsis.
- 20 Licet potius † teneantur subuenire consanguineis de rebus Ecclesiæ quàm alijs, Nam magis tenentur diligere consanguineos quàm extraneos. Ideo † in erogando pauperibus, talis est, uel esse debet gradus. Ut primo sibi, quàm suis. Et primo suis, quàm extraneis. Et primo extraneis cognatis, quàm ignotis, text. est apertus in cap. non satis 86. distin. & text. cum gl. in C. quiescamus. 42. dist. Iura uero quæ loquuntur in contrarium, ut

22 ut in capit. peruenit l. q. 3. in quo habetur, † Quod Prælati
 comittunt peccatum dando consanguineis. Hoc non ita indi-
 stinctè est intelligendum. Sed locum habet, quia præsumuntur
 dare sine mensura illis, & extraneis nihil. Vel quando ita dant,
 ut fiant locupletiores, non ut uellent subuenire tanquam aliis
 indigentibus. Vnde ex hoc potest haberi quæstio quæ frequen-
 23 ter accidit. † An si alicui concessum est pauperibus aliqua di-
 stribuere, valeat illa erogare inter suos consanguineos paupe-
 24 res: Et dicendum, quòd sic, iuribus deductis. † Clericus est exe-
 cutor, & superflua distribuere inter pauperes tenetur, l. 6. q. 1.
 c. si. Tamè inter proprios consanguineos distribuere potest, ut
 supra. Et in l. si mandauero. ff. mand. Vnde ex his habes quomo-
 do clerici se habere debent in eorum habitationibus, & quod
 curent carere suspitione incontinentiæ mulierum, a quibus bo-
 num ualde existimo esse abstinendum, tam pro salutæ animæ,
 quàm corporis ac bonorum fortunæ. Recordetur igitur quod
 in hoc seculo tria sunt mala, ignis aqua, mulier. Teneant ergo,
 ut est in adagio asinum ligatum ad ostium, ut tempore eorum
 obitus, pulsando ostium paradisi, illud Angeli eis, & nobis ob-
 infinitam Dei pietatem patefaciant.

S U M M A R I V M.

- 1 Matrimonium non ualet si fuit contractum per clericum existentem in sa-
 cris seculis si esset in minoribus.
- 2 Ordo sacer impedit matrimonium, & dirimit contractum.
- 3 Clericus coniugatus ab administratione, & beneficio remouetur.
- 4 Apostoli habebant uxores ad seruiendum non ante ad coitum.
- 5 Græci clerici sine peccato retinent uxores.
- 6 Clericus in sacris constitutus priuatur beneficiis suis si de facto contrahit
 matrimonium.
- 7 Matrimonium non tenet ex tribus uidelicet quia clericus, uel furiosus, uel
 ex defectu ætatis, uel propter ordinem sacrum.
- 8 Matrimonium quare clericis sub dictione Romana non permittitur græ-
 cis autem permittitur.
- 9 Matrimonium græcorum laudant heretici, & magnopere decipiun-
 tur.
- 10 Heretici dant operam diuersimode sacris scripturis illas intelligendo &
 interpretandas non secundum spiritum, sed secundum carnem.

- 11 *Uouentes cōtinentiam ad subdyaconatum nec ad gradus superioris cen-
scendere possunt.*
- 12 *Ecclesia neminem cogit continere, sed in ordine quem dat potest impone-
re legem.*
- 13 *Ecclesia tenere debet, ut sacerdotes, & leuitæ cum uxoribus suis non mi-
sceantur.*
- 14 *Sacerdotes, & leuitæ seruare debent pudicitiam ex die ordinationis
suæ.*
- 15 *Castitas in clero cæteras virtutes in eo collocabit.*
- 16 *Clericis in ocio uiuere prohibetur.*
- 17 *Ociosum caue ne Diabolus te inueniat:*
- 18 *Iudith cum intrasset in conspectu Holofernis statim fuit captus in eius
oculis.*
- 19 *Senes uiderunt Susanam quotidie lauantem, & exarserunt concupif-
sentia.*
- 20 *Sine cerere, & Bacco friget uenus.*
- 21 *Homines sunt in conuiujs audaces, loquaces, maledicentes.*
- 22 *Homines incumbentes splendidis, & pinquioribus refectiōibus non
possunt orare nec uigilare.*
- 23 *Christus dixit post cenam discipulis suis non potuerunt una hora ui-
gilare.*
- 24 *Voluptas ad perpetuam damnationem conducit, Castitas ad aternam
salutem.*
- 25 *Deum ama, & eius mandata serua.*

Septuagesimum Sextum Priuilegium.

- E**CCLESIA gaudet priuilegio, quod † Matrimonium non ualet, si contractum per clericū existentem in sacris. Secus si esset in minoribus, quia tenet. Cogitur tamē dimittere beneficiū. Si aliquis dum esset in sacris ordinibus constitutus uxorem duceret, matrimonium inuaidum esset, eam dimittere teneretur, & penitentiam ageret. Et si noluerit per sententiam suspensionis, & excommunicationis compelleretur. Sed si infra sacros ordines uxorem acciperet, matrimonium ualere. Sed beneficia Ecclesiastica dimittere cogere, c. 1. de cleri. coniug. Ratio decisio-
nis hæc est, † Quia sacer ordo impedit, & dirimit matrimonium